

Бєлоусова С. М.

доцент НУК, старший викладач кафедри сучасних мов, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), svitlana.beloysova@nuos.edu.ua

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядаються актуальні аспекти ефективного навчання іноземній мові у немовних ЗВО. Особлива увага приділяється мотивації та її ролі при підготовці майбутніх фахівців.

Ключові слова: іноземна мова, мотивація, навчальна мотивація, зовнішня мотивація, внутрішня мотивація.

У сучасному світі володіння іноземною мовою стає невід'ємним показником професійної компетентності сучасного фахівця будь-якого профілю. Прагнення до практичного володіння мовами стає дедалі більшою в наш час, оскільки збільшуються масштаби професійної мобільності, отримав розвиток туризм, посилилися процеси освітньої міграції. Але в період навчання у студентів зазвичай відсутня мотивація до вивчення мови, а можливі перспективи його використання в майбутній професійній діяльності їм поки незрозумілі.

Основною метою навчальної дисципліни «Іноземна мова» є підвищення рівня володіння іноземною мовою, досягнутого на попередньому щаблі освіти, і оволодіння студентами необхідним і достатнім рівнем комунікативної компетенції для виконання комунікативних завдань. Основним під час навчання дисципліни «Іноземна мова» є вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції, необхідної для здійснення професійно-ділової діяльності.

Для досягнення зазначених у робочих програмах цілей питання про мотивацію студентів немовних (технічних, економічних, юридичних та ін.) спеціальностей під час навчання іноземної мови є ключовим, оскільки у більшості таких студентів відсутня мотивація до вивчення іноземної мови.

Слід зазначити, що студенти немовних ЗВО насамперед орієнтовані на фахові дисципліни. Тому часто студенти ставлять іноземну мову на останнє місце у списку важливих дисциплін, не надаючи їй вагомого значення. Однак вже на старших курсах вони починають розуміти, що іноземна мова стає засобом освоєння досвіду і передових знань, необхідним інструментом професійного розвитку, а академічна мобільність – одним із способів підготувати себе до кар'єри.

Отже, важливо застосовувати всі можливості, в тому числі методи і прийоми навчання іноземної мови, щоб мотивувати студента на краще засвоєння дисципліни, що вивчається.

Мотивація є однією з фундаментальних проблем у вітчизняній і зарубіжній психології. Мотивація трактується і як джерело активності, і як система збудників будь-якої діяльності, тому це поняття вивчається у різних аспектах. Вчені визначають її як один конкретний мотив, як єдину систему мотивів, як особливу сферу, що включає у себе потреби, мотиви, цілі, інтереси у їх складній взаємодії.

Важливість формування мотивації вивчення іноземної мови, особливо студентами немовних ЗВО, приділяли як зарубіжні так і вітчизняні науковці П. М. Якобсон, І. А. Зимня, А. А. Алхазішвілі, Н. О. Арістова, Р. О. Гришкова, Н. В. Елфимова, В. А. Онищук.

Під мотивацією слід розуміти організацію навчальної діяльності, спрямованої на більш глибоке вивчення дисципліни, вдосконалення і прагнення розвивати потреби пізнання. При цьому необхідно створювати умови в освітній діяльності, що сприяють розвитку у студентів високого рівня пізнавального інтересу до вивчення англійської мови.

Згідно з визначенням І. А. Зимової, мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до вчинення будь-якої дії, внесеної до визначеної цим мотивом діяльності. Тому поняття діяльності необхідно пов'язувати з поняттям мотиву. Діяльності без мотиву не буває. Таким чином, діяльність і мотив взаємопов'язані.

Навчальна мотивація, як особливий вид мотивації, характеризується складною структурою, однією з форм якої є структура внутрішньої (орієнтованої на процес, результат) і зовнішньої (нагороду, уникнення) мотивації.

Мотивації при навчанні іноземної мови складають навчальну мотивацію. Навчальна мотивація визначається рядом специфічних факторів:

- особливостями того, хто навчається (стать, самооцінка, рівень інтелектуального розвитку);
- особливостями викладача і його ставленням до педагогічної діяльності;
- організацією педагогічного процесу;
- специфікою навчального предмета (наразі іноземної мови).

На підставі перерахованих вище факторів навчальну мотивацію можна розділити на зовнішню і внутрішню.

Зовнішня мотивація не пов'язана безпосередньо зі змістом предмета, а обумовлена зовнішніми обставинами. Прикладами можуть служити:

- мотив досягнення – викликаний прагненням людини досягати успіхів і високих результатів у будь-якій діяльності, у тому числі і у вивченні іноземної мови. Наприклад, для відмінних оцінок, отримання диплома тощо;
- мотив самоствердження – прагнення затвердити себе, отримати схвалення інших людей. Людина вчить іноземну мову, щоб отримати певний статус у суспільстві;
- мотив ідентифікації – прагнення людини бути схожим на іншу людину, а також бути ближчим до своїх кумирів і героїв (наприклад, щоб розуміти тексти пісень улюбленої групи);

– мотив афіліації – прагнення до спілкування з іншими людьми. Людина може вчити іноземну мову, щоб спілкуватися з друзями-іноземцями;

– мотив саморозвитку – прагнення до самовдосконалення. Іноземна мова служить засобом для духовного збагачення і загального розвитку людини;

– просоціальний мотив – пов'язаний з усвідомленням суспільного значення діяльності. Людина вивчає іноземну мову, тому що усвідомлює соціальну значимість навчання.

Внутрішня ж мотивація пов'язана не із зовнішніми обставинами, а безпосередньо із самим предметом. Її ще часто називають процесуальною мотивацією. Людині подобається безпосередньо іноземна мова, подобається проявляти свою інтелектуальну активність. Дія зовнішніх мотивів (престижу, самоствердження тощо) може посилювати внутрішню мотивацію, але вони не мають безпосереднього відношення до змісту і процесу діяльності.

Навчальну мотивацію можна розділити на позитивну і негативну. Наприклад, конструкція «якщо я буду вчити англійську, то отримаю на іспиті відмінно» – це позитивна мотивація. Конструкція «якщо я буду вчити англійську, то складу іспит і мене не відрахують» – негативна.

Для підвищення мотивації, необхідно стимулювати у студентів появу бажання виконувати певне завдання для досягнення конкретної мети. Основною умовою при цьому повинні бути розвиток позитивного ставлення до іншомовної підготовки студентів і формування їх спеціальних професійно-значущих якостей. Рівень мотивації може бути обумовлений присутністю у навчальному процесі і у діяльності студента таких факторів:

- 1) ясності мети;
- 2) результативності;
- 3) спілкування;
- 4) ігрової діяльності;
- 5) професійної орієнтації.

Щоб навчання було сприйняте студентами і забезпечило їм мотивацію, необхідно домагатися активної участі студентів у пізнавальній діяльності з

освоєння дисципліни. Створення мотивації вимагає, щоб навчання не було абстрактним, відірваним від життя, воно повинне відображати елементи майбутньої професійної діяльності, пояснювати і показувати необхідність і можливість, а також перспективи вивчення як іноземної мови, так і спеціальності.

Це особливо важливо, оскільки не всі студенти відрізняються позитивною професійною спрямованістю.

Позитивна професійна спрямованість у комплексі із застосуванням передових методик і технологій, особистісного та диференційованого підходів до студентів сприяє вирівнюванню знань студентів і оволодіння ними необхідними навичками та вміннями.

Таким чином, мотивація має важливе значення для активації всіх психологічних процесів: мислення, сприйняття, розуміння і засвоєння іншомовного матеріалу. Інтереси, схильності, життєві позиції є внутрішньою силою, яка спонукає студента вивчати іноземну мову і створює позитивні установки на вивчення англійської мови.

Література

1. Занюк С. Психологія мотивації: навч. посібник. Київ: Либідь, 2002. 304 с.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник. Издание 2-е, дополненное, исправленное и переработанное. Москва: Логос, 2002. 384 с.
3. Мифтахова А. Ф. Роль мотивации при изучении иностранного языка. *Наука сегодня: теоретические и практические аспекты*: материалы международной научно-практической конференции (Москва, 31 мая 2015 г.). Москва: Перо, 2015. С. 357–362.
4. Христюкова А. А. К вопросу о мотивации студентов лингвистических специальностей к изучению иностранного языка. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2016. № 7 (49) Часть 2. С. 71–73.

Beloysova S. M., Associate Professor NUS, Senior Instructor of the Department of Modern Languages, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv),
svitlana.beloysova@nuos.edu.ua

Motivation and its role learning a foreign language

The actual aspects of effective teaching of foreign language at non-linguistic universities are discussed. Special attention is paid to forms of motivation.

Key words: foreign language, motivation, training motivation, internal motivation, external motivation.